

Sygn. akt III AUa 1233/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 września 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Dorota Rzeźniowiecka

Sędziowie: SSA Janina Kacprzak

SSA Anna Szczepaniak-Cicha (spr.)

Protokolant: sekretarz sądowy Małgorzata Matusiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 29 sierpnia 2017 r. w Ł.

sprawy **M. B.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł.**

o emeryturę

na skutek apelacji M. B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 20 lipca 2016 r. sygn. akt VIII U 2560/15

- 1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2 oraz poprzedzającą go decyzje organu rentowego i przyznaje M. B. prawo do emerytury o dnia 20 lipca 2015 roku;**
- 2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł. na rzecz M. B. kwotę 390 (trzysta dziewięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu z druga instancję.**

Sygn. akt III AUa 1233/16

UZASADNIENIE

Decyzjami z dnia 28 lipca 2015 r. i z dnia 8 września 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił M. B. prawa do emerytury w obniżonym wieku. W obu decyzjach podstawą odmowy był brak okresu 15. lat pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

W odwołaniu z dnia 16 września 2015 r. M. B. wniósł o zmianę decyzji i przyznanie mu prawa do emerytury wskutek uwzględnienia do stażu pracy w warunkach szczególnych zatrudnienia Stoczni (...), (...) S.A. oraz P. Ł.. Organ rentowy domagał się oddalenia odwołania.

Sąd Okręgowy w Łodzi wyrokiem z dnia 20 lipca 2016 r. umorzył postępowanie w zakresie objętym decyzją z dnia 8 września 2015 r. (pkt 1) i oddalił odwołanie w pozostałej części (pkt 2).

Sąd Okręgowy ustalił, że M. B. urodził w dniu 20 lipca 1955 r. Ma średnie wykształcenie techniczne, jest technikiem elektronikiem. Z wnioskiem o emeryturę ubezpieczony wystąpił w dniu 22 czerwca 2015 r. M. B. nie jest członkiem OFE.

Decyzją z dnia 8 września 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił M. B. prawa do emerytury. Organ rentowy uznał za udowodnione na dzień 1 stycznia 1999 r. 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych oraz 13 lat i 3 miesiące stażu pracy w warunkach szczególnych. Do stażu pracy w warunkach szczególnych Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie uwzględnił wnioskodawcy okresów zatrudnienia: od 1 grudnia 1978 r. do 3 czerwca 1979 r. i od 10 czerwca 1979 r. do 30 kwietnia 1980 r. w Stoczni (...), ponieważ w świadectwie wykonywania pracy w warunkach szczególnych nie wskazano prawidłowo punktu i pozycji zarządzenia Nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego (wykaz A, dział III, poz.90, pkt 37), któremu podlegał zakład; od 22 maja 1980 r. do 29 listopada 1980 r. w (...) S.A., ponieważ w świadectwie wykonywania pracy w warunkach szczególnych wskazano nieprawidłowo stanowisko tj. tylko spawacz, co nie jest zgodne z określonym w zarządzeniu resortowym stanowiskiem: spawacz elektryczny i gazowy.

W okresie od 18 września 1978 r. do 30 kwietnia 1980 r. ubezpieczony był zatrudniony w Stoczni (...) w G.. W świadectwie pracy z dnia 22 kwietnia 1980 r. pracodawca ten wskazał, że M. B. zajmował następujące stanowiska pracy:

- od 18 września 1978 r. do 31 października 1978 r. - ucznia spawacza;
- od 1 listopada 1978 r. do 30 kwietnia 1980 r. - spawacza elektrycznego.

W zaświadczeniu z dnia 8 listopada 2000 r., wystawionym przez Fundusz (...) wskazano, że M. B. w okresie od 1 grudnia 1978 r. do 3 czerwca 1979 r. i okresie od 10 czerwca 1979 r. do 30 kwietnia 1980 r. wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prace spawacza A-III-90.

Od początku zatrudnienia w Stoczni (...) wnioskodawca uczył się zawodu spawacza okrętów. Obowiązki pracownicze M. B. sprowadzały się do spawania próbek przez 6,5 godziny dziennie i do uczestniczenia w wykładach, odnoszących się do procesu spawania przez 1,5 godziny dziennie. Po pozytywnej ocenie wykonanych próbek wnioskodawca uzyskał uprawnienia spawalnicze. M. B. legitymuje się uprawnieniami spawalniczymi od dnia 27 lipca 1979 r. W książce spawacza jako instytucję szkolącą wskazano Stocznnię (...).

W okresie od 22 maja 1980 r. do 29 listopada 1980 r. M. B. zatrudniony był w zakładzie (...) S.A. Świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych wskazuje, że ubezpieczony w tym okresie wykonywał obowiązki spawacza na stanowisku przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym i gazowym, wskazanym w zarządzeniu Nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych (wykaz A, dział XIV, poz.12, pkt 1). Podczas zatrudnienia w wymienionym zakładzie pracy obowiązki pracownicze M. B. polegały na spawaniu rur w instalacjach centralnego ogrzewania.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dowodów w postaci dokumentacji osobowej ze spornych okresów zatrudnienia ubezpieczonego, jak i jego zeznań. Materiał dowodowy świadczy, że ubezpieczony w wymienionych zakładach pracy wykonywał obowiązki pracownicze spawacza. Niemniej jednak zgromadzony materiał dowodowy nie pozwala zaliczyć do prac wykonywanych w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia wnioskodawcy w Stoczni (...) od 18 września 1978 r. do 26 lipca 1979 r., gdyż w okresie tym wnioskodawca nie posiadał uprawnień spawalniczych i nie jest możliwe przyjęcie, że był on dopuszczony do pracy na stanowisku spawacza w pełnym wymiarze czasu pracy. Jak wskazał sam wnioskodawca, podczas uzyskiwania uprawnień spawalniczych nie wykonywał on obowiązków pracowniczych spawacza w pełnym wymiarze czasu pracy. Wobec braku możliwości zaliczenia ubezpieczonemu okresu od 18 września 1978 r. do 26 lipca 1979 r., bez wpływu na rozstrzygnięcie niniejszej sprawy pozostaje okres zatrudnienia M. B. w zakładzie (...) S.A.

W ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy zważył, iż zarówno mocą decyzji z dnia 28 lipca 2015 r., jak i decyzją z dnia 8 września 2015 r. odmówiono M. B. prawa do emerytury. O ile jednak w decyzji z dnia 28 lipca 2015 r. jako podstawę odmowy wskazano brak legitymowania się przez wnioskodawcę okresem ogólnego stażu pracy w wymiarze 25 lat oraz brak stażu pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 15 lat, o tyle w decyzji z dnia 8 września

2015 r. organ rentowy uznał, że wnioskodawca legitymuje się ogólnym stażem pracy wynoszącym 25 lat, ale nadal nie legitymuje się wymaganym 15. letnim stażem pracy w warunkach szczególnych. Tym samym jedyną kwestią sporną, decydującą o prawie wnioskodawcy do emerytury, było spełnienie przesłanki 15. lat stażu pracy w warunkach szczególnych. Wobec uwzględnienia przez organ rentowy żądania wnioskodawcy co do uznania, że legitymuje się on wymaganym ogólnym stażem pracy, Sąd na podstawie art.477¹³ k.p.c. umorzył w punkcie 1. sentencji wyroku postępowanie w zakresie objętym decyzją z dnia 8 września 2015 r.

Zgodnie z treścią art. 184 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art.32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Stosownie do treści art. 184 ust. 2 tej ustawy, emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Z treści przepisu art. 32 ustawy wynika, że możliwe jest wcześniejsze przejście na emeryturę pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Zgodnie art. 32 ust. 4 ustawy, wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1 rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki na podstawie którym osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Za dotychczasowe przepisy należy uważać przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, ale wyłącznie w zakresie regulowanym przez ustawę o emeryturach i rentach, a więc co do wieku emerytalnego, rodzaju prac lub stanowisk oraz warunków, na jakich osobom, wykonującym prace określone w ust. 2 i ust. 3 art. 32 tej ustawy, przysługuje prawo do emerytury. Zgodnie z treścią § 3 i 4 przywołanego rozporządzenia, za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia. Pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Decydującą rolę w analizie charakteru pracy M. B. ma możliwość zakwalifikowania wykonywanej pracy pod którąś z pozycji wykazu. Analiza treści wykazu A załącznika do rozporządzenia wskazuje, że do prac w warunkach szczególnych zostały zaliczone „prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowowodorowym” - dział XIV pkt 12.

Ponadto w zarządzeniu Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych nr 9 z dnia 1 sierpnia 1983 r. w sprawie w wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy nadzorowanych przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę oraz wzrostu emerytury lub renty (D.Urz. (...) z 1983 r. nr 3, poz. 6-8) wskazano, że do prac w warunkach szczególnych należą prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowowodorowym na stanowisku spawacz elektryczny i gazowy - dział XIV poz. 12 pkt 1.

W świetle brzmienia § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia RM oraz zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy

obowiązującym na danym stanowisku pracy, przy czym powyższe okoliczności pracownik jest obowiązany udowodnić wszelkimi środkami dowodowymi, przewidzianymi w k.p.c., a do sądu należy ocenia ich wiarygodności.

Sąd Okręgowy podkreślił także, że prawo do emerytury przewidziane w art. 184 w związku z art. 32 ustawy emerytalnej ma charakter wyjątkowy, jest odstępstwem od ogólnej reguły, dotyczącej warunków przechodzenia na emeryturę, a zatem właściwe przepisy muszą być wykładane w sposób ścisły. Niedopuszczalna jest wykładnia rozszerzająca, prowadząca w konsekwencji do wypaczenia idei, że emerytura w wieku wcześniejszym jest wynikiem pracy w obciążających dla zdrowia warunkach. Wykonywanie pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy oznacza, że pracownik nie ma powierzonych innych obowiązków jak tylko te, które dotyczą pracy w szczególnych warunkach. Istotnym warunkiem przyznania świadczenia z tytułu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach jest stwierdzenie, w ramach pełnego wymiaru czasu pracy, oddziaływania szkodliwych warunków na organizm pracownika. R. legis instytucji przewidzianej w art. 32 ww. ustawy o emeryturach i rentach z FUS opiera się na założeniu, że praca wykonywana w szczególnych warunkach przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też osoba wykonująca taką pracę ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni.

Stosownie do treści § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia RM, okresami pracy, uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach w nim określonych są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach wystawione według określonego wzoru lub świadectwo pracy, w którym zakład pracy stwierdza charakter i stanowisko pracy w poszczególnych okresach oraz inne okoliczności, od których jest uzależnione przyznanie emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

W przedmiotowej sprawie kwestią sporną było ustalenie, czy M. B. wykonywał pracę w szczególnych warunkach w niezbędnym wymiarze, określonym przez ustawodawcę. Dla oceny, czy ubezpieczony pracował w szczególnych warunkach znaczenie ma nie nazwa stanowiska lecz rodzaj powierzonej pracy.

Sąd wskazał przy tym, że świadectwo pracy w warunkach szczególnych wydane pracownikowi przez pracodawcę z zachowaniem warunków przewidzianych normą § 2 rozporządzenia stanowi domniemanie i podstawę do przyjęcia, iż okres pracy w nim podany jest okresem pracy w warunkach szczególnych. Samo jednak posiadanie świadectwa pracy, potwierdzającego wykonywanie zatrudnienia w warunkach szczególnych, organu rentowego nie wiąże i nie przesądza automatycznie o przyznaniu świadczenia emerytalnego. Świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach w postępowaniu sądowym traktuje się jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokument taki może być więc weryfikowany pod kątem prawdziwości wskazanych w nim faktów.

W ocenie Sądu Okręgowego, z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że podczas zatrudnienia w Stoczni (...) od 18 września 1978 r. do 26 lipca 1979 r. ubezpieczony nie wykonywał pracy na stanowisku spawacza stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Uprawnienia spawalnicze wnioskodawca uzyskał dopiero w dniu 27 lipca 1979 r. i tym samym nie jest prawdopodobne, aby osoba bez stosownych uprawnień spawacza pracowała w pełnym wymiarze czasu pracy na takim stanowisku pracy. Twierdzenie takie jest uzasadnione zeznaniami samego wnioskodawcy, który określił, że podczas nauki zawodu część jego obowiązków pracowniczych sprowadzała się do uczestniczenia w zajęciach teoretycznych. Tym samym dopiero z chwilą uzyskania uprawnień, tj. od dnia 27 lipca 1979 r., możliwe jest przyjęcie, że M. B. pracował na stanowisku o jakim mowa w dziale XIV pkt 12 wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.

Niemniej jednak, zaliczając do stażu pracy w warunkach szczególnych uwzględnionego przez organ rentowy okres zatrudnienia wnioskodawcy w Stoczni (...) od 27 lipca 1979 r. do 30 kwietnia 1980 r., łączny staż pracy wnioskodawcy w warunkach szczególnych wyniesie 14 lat i 4 dni.

Sąd podkreślił, że bez wpływu na rozstrzygnięcie niniejszej sprawy pozostawał okres zatrudnienia ubezpieczonego w przedsiębiorstwie (...) S.A. od 22 maja 1980 r. do 29 listopada 1980 r., gdyż nawet zaliczenie wskazanego okresu do stażu pracy w warunkach szczególnych nie daje łącznie 15 lat stażu pracy w warunkach szczególnych.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy na podstawie art.477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie w punkcie 2. sentencji wyroku.

Wyrok ten w punkcie drugim zakwestionował apelacją M. B., zastąpiony profesjonalnie. Sformułował zarzuty:

I. 1/ naruszenia prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c., przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i dokonanie wyjątkowo selektywnego wyboru dowodów z całkowitym pominięciem materiału dowodowego, a w szczególności:

- wyjaśnień wnioskodawcy w zakresie wykonywania czynności spawania, co pokrywa się ze zgromadzonymi dokumentami, w tym świadectwem pracy i zaświadczeniem o wykonywaniu pracy zaliczonej do pierwszej kategorii zatrudnienia, co świadczy o tym, że M. B. wykonywał pracę w warunkach szkodliwych od 1 grudnia 1978 r. do 3 czerwca 1979 r., a następnie od 10 czerwca 1979 r. do 30 kwietnia 1980 r., a także niewzięciu pod uwagę, że okres nauki został już uwzględniony przez samego pracodawcę w wystawianych dokumentach, czas ten trwał jedynie miesiąc, co i tak daje okres wystarczający do jego zaliczenia, a prac ucznia odbywała się w tożsamych warunkach, co prac osób z uprawnieniami;

- dowolnym uznaniu, że wyjaśnienia wnioskodawcy pozostają w sprzeczności z dokumentami pracowniczymi ze Stoczni (...), podczas gdy z zaświadczenia o wykonywaniu pracy zaliczonej do pierwszej kategorii zatrudnienia wynika, iż pracę jako spawacz A-III-90 stale i w pełnym wymiarze wykonywał wnioskodawca nie od samego początku pracy w Stoczni (...), tj. od 18 września 1978 r., a dopiero od 1 grudnia 1978 r., a więc sam pracodawca uwzględnił okres nauki wnioskodawcy w swej dokumentacji;

- dowolnym uznaniu, iż wnioskodawca w czasie nauki nie pracował jako spawacz, a jedynie Brał udział w zajęciach teoretycznych, podczas gdy przeczą temu zeznania samego wnioskodawcy, dokumentacja pracownicza ze Stoczni (...), zasady doświadczenia życiowego i logiki, a także ówczesne realia gospodarcze;

- pominięciu okoliczności, że w ówczesnych realiach tydzień pracy obejmował również soboty.

2/ naruszenia prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. i art. 227 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i uznanie, że bez wpływu na rozstrzygnięcie sprawy pozostaje okres zatrudnienia M. B. w (...) S.A., podczas gdy przy prawidłowym wyliczeniu okresu pracy w szkodliwych warunkach w Stoczni (...) zasadnym jest rozpatrzenie pracy w (...) S.A., zwłaszcza w kontekście, że dokumenty z zakładu pracy I. są tożsame w treści z dokumentacją z zakładu (...), a ten okres pracy został zaliczony przez organ rentowy.

3/ naruszenia prawa procesowego, tj. art. 328 § 2 k.p.c. przez niewskazanie w uzasadnieniu wyroku powodów, dla których Sąd odmówił wiarygodności i mocy dowodowej spójnym i konsekwentnym zeznaniom wnioskodawcy, korespondującym z pozostałym materiałem dowodowym.

II. 1/ naruszenia prawa materialnego, tj. art. 184 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach i szczególnym charakterze przez błędną wykładnię i przyjęcie, że wnioskodawca nie nabył prawa do emerytury z tytułu wykonywanej przez co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach oraz zaliczonej do pierwszej kategorii zatrudnienia, podczas gdy warunek ten spełniał.

2/ naruszenia art. 32 ust. 1 Konstytucji RP przez odmowę przyznania wnioskodawcy prawa do wcześniejszej emerytury, pomimo zaistnienia sytuacji podobnej do osób zajmujących u tego samego pracodawcy w analogicznym

okresie takich samych stanowisk, mających taki sam zakres obowiązków, którym do praw do emerytury zostało przyznane.

W świetle tych zarzutów apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez przyznanie prawa do emerytury ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, jak też o zasądzenie kosztów postępowania z I i II instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny ustalił, że M. B. pracował w Stoczni (...) od 18 września 1978 r. do 30 listopada 1978 r. jako uczeń spawacz. Uczniowie uczyli się spawania w hali. Wnioskodawca zdał wówczas tylko wewnętrzny egzamin dopuszczający do pracy. Od 1 grudnia 1978 r. do 30 kwietnia 1980 r. pracował już jako spawacz elektryczny przy spawaniu na rufach okrętów. Pracował w brygadzie złożonej z 32 spawaczy w wydziale K2 jako spawacz elektryczny i został zakwalifikowany na kurs dla spawaczy, dający pełne uprawnienia. Nie miał innych obowiązków zawodowych, oprócz spawania. Czynności przygotowawcze do spawania wykonywały inne osoby (zaświadczenie o zatrudnieniu k. 77 akt emerytalnych, zaświadczenie o wykonywaniu pracy zaliczanej do pierwszej kategorii zatrudnienia k. 17 akt emerytalnych, zaświadczenie o zarobkach k. 17b, zeznania wnioskodawcy k. 64, e-protokół k. 65).

W czasie zatrudnienia w Stoczni (...) odwołujący odbył pełny kurs spawacza elektrycznego w zakresie spawania kadłubów okrętowych w okresie od 4 czerwca 1979 r. do 27 lipca 1979 r. (przez 6 dni był na urlopie bezpłatnym), zakończony egzaminem w dniu 30 lipca 1979 r. (książeczka spawacza). Podczas kursu spawał próbki przez około 6,5 godziny dniówki roboczej, a przez 1,5 godziny uczestniczył w zajęciach teoretycznych. Próbki spawania każdego spawacza były wysyłane do oceny badaniem rtg do G. i wskutek zdania egzaminu praktycznego i teoretycznego ubezpieczony otrzymał uprawnienia spawacza ze specjalnością elektrycznego spawania kadłubów okrętowych (książeczka spawacza, zeznania wnioskodawcy k. 64, e-protokół k. 65). Zdanie tego egzaminu nie zmieniło w podstawowych obowiązkach ubezpieczonego. Po kursie nadal spawał ścianki na rufach, czyli konstrukcje okrętów. Innych czynności poza spawaniem nie wykonywał. W tym charakterze pracował w pełnym wymiarze czasu pracy do 30 kwietnia 1980 r. (zeznania wnioskodawcy k. 64, e-protokół k. 65).

Okres od 1 grudnia 1978 r. do 3 czerwca 1979 r. wynosi 6 miesięcy i 3 dni, a okres od 1 sierpnia 1979 r. do 30 kwietnia 1980 r. wynosi 9 miesięcy, łącznie 15 miesięcy i 3 dni - 1 rok 3 miesiące i 3 dni. W tym czasie ubezpieczony pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przy spawaniu.

W dniu 22 maja 1980 r. M. B. podjął zatrudnienie w (...) S.A. jako spawacz, stosunek pracy trwał do dnia 29 listopada 1980 r. w pełnym wymiarze czasu pracy. Pracował przy spawaniu elektrycznym rur do instalacji centralnego ogrzewania, innych obowiązków nie wykonywał (świadcstwo pracy k. 85 akt emerytalnych, świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach z 2000 r. k. 78 akt emerytalnych, zeznania wnioskodawcy k. 64, e-protokół k. 65). Okres pracy w tym przedsiębiorstwie wynosi 6 miesięcy i 7 dni.

Sąd drugiej instancji podzielił zeznania wnioskodawcy złożone w postępowaniu apelacyjnym jako logiczne, przekonujące, spójnie uzupełniające wersję przedstawioną w przesłuchaniu w postępowaniu pierwszoinstancyjnym oraz korelujące z dowodami z dokumentów.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego okazała się zasadna, skutkując zmianą zaskarżonego wyroku i uwzględnieniem odwołania.

Trafny okazał się apelacyjny zarzut dokonania błędnych ustaleń co do zasadniczej okoliczności spornej. Analiza dokumentacji osobowej M. B. w kontekście jego zeznań, złożonych w postępowaniu apelacyjnym z mocy art. 382 k.p.c., doprowadziła do odmiennych ustaleń co do długości okresu pracy w szczególnych warunkach, niż przyjął Sąd Okręgowy w podstawie zaskarżonego rozstrzygnięcia. Kwestię pomiędzy stronami sporną stanowiła możliwość zaliczenia M. B. do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia w Stoczni (...) oraz w (...) S.A. Zakwalifikowanie z obu tych stosunków pracy okresu 1 roku 3 miesięcy i 3 dni oraz 6 miesięcy i 7 dni do stażu pracy w warunkach szczególnych prowadzi do przyjęcia, że ubezpieczony nabył uprawnienia emerytalne.

Jak wskazał Sąd Okręgowy, zgodnie z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1383) ubezpieczeni urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 r. uzyskują prawo do emerytury po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym oraz mają niezbędny okres składkowy i nieskładkowy o którym mowa w art. 27 ustawy (tj. 25 lat dla mężczyzn). Co do wymogu odpowiednio długiego okresu pracy w warunkach szczególnych, to § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) stanowi, że winien on wynosić co najmniej 15 lat, a sama praca musi być wymieniona w wykazie A, stanowiącym załącznik do przedmiotowego rozporządzenia, prócz tego ma być wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy (§ 2 ust. 1). Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach, pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 14 września 2007 r., III UK 27/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 325; 19 września 2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 329; 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, LEX nr 483283; 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75, 24 marca 2009 r., I PK 194/08, LEX nr 528152).

Przesadzającą rolę w analizie charakteru pracy M. B., z punktu widzenia jego uprawnień emerytalnych, miała zatem możliwość zakwalifikowania wykonywanej pracy, jako wskazanej w konkretnej pozycji wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. oraz uznania, że praca ta była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Odnosząc się do okresu zatrudnienia M. B. w (...) S.A. zauważyć należy, iż organ rentowy nie zaliczył tego stosunku pracy do stażu pracy w warunkach szczególnych argumentując, że w świadectwie wykonywania pracy w warunkach szczególnych wskazano stanowisko pracy: spawacz, co jest niezgodne ze stanowiskiem: spawacz elektryczny i gazowy, wymienionym w zarządzeniu Nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych - wykaz A dział XIV poz. 12 pkt 1. Jest to pogląd o tyle nieprawidłowy, że znaczenie prawne ma wyłącznie wykonywanie pracy, którą przyporządkować można do konkretnej pozycji załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., a nie zarządzenia resortowego. Przepisy resortowe, o których traktuje § 1 ust. 2 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., nie stanowią źródła prawa w rozumieniu art. 87 Konstytucji RP, a określenie stanowisk w tych aktach ma znaczenie techniczne i nie jest rezultatem tworzenia, tylko stosowania prawa. Zarządzeniom resortowym przypisuje się charakter informacyjny, techniczno-porządkujący, uściślający. Mogą one więc być pomocne przy dokonywaniu wykładni oraz klasyfikacji stanowisk pracy określonych w załączniku do rozporządzenia, ale nie stanowią podstawy do kwalifikacji negatywnej w sytuacji, gdy dane stanowisko pracy wymienione zostało załączniku do rozporządzenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2012 r., I UK 403/11, LEX nr 1214549, z dnia 14 lutego 2008 r., I UK 313/07, LEX nr 842930, wyrok z dnia 26 maja 2011 r., II UK 356/10, LEX nr 901608). W wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., w dziale XIV pod poz. 12 wymienia się „prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowodorowym”. Takie prace „przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym i gazowym” wymienił pracodawca (...) S.A. w świadectwie wykonywania pracy w warunkach szczególnych w okresie od 22 maja 1980 r. do 29 listopada 1980 r. i nie ma jakichkolwiek podstaw do kwestionowania tego zapisu przez pryzmat stylistyki użytej w zarządzeniu resortowym. Wnioskodawca w (...) S.A. pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przy spawaniu rur instalacji grzewczych, zatem wykonywał pracę w warunkach szczególnych, o której mowa w § 4 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r.

Spór przed Sądem pierwszej instancji zogniskował się przede wszystkim wokół charakteru zatrudnienia ubezpieczonego w Stoczni (...). Podkreślenia wymaga, że zaświadczeniu o zatrudnieniu z dnia 25 października 2000 r. wydanym przez Archiwum Stoczni (...) wskazano, że M. B. w okresie od 18 września 1978 r. do 30 listopada 1978 r. pracował jako uczeń spawacz, zaś od dnia 1 grudnia 1978 r. do dnia 30 kwietnia 1980 r. jako spawacz, przy czym w okresie od 4 do 9 czerwca 1979 r. korzystał z urlopu bezpłatnego. Z kolei w świadectwie pracy, które Stocznia (...) wystawiła wnioskodawcy w związku z rozwiązaniem stosunku pracy w dniu 22 kwietnia 1980 r., figuruje wpis, że jako uczeń spawacz M. B. pracował do dnia 31 października 1978 r., a od 1 listopada 1978 r. jako spawacz, a więc zachodzi rozbieżność co do jednego miesiąca. Sąd drugiej instancji za miarodajny dla określenia początku

zatrudnienia w charakterze spawacza uznał zapis w zaświadczeniu o zatrudnieniu z dnia 25 października 2000 r., które wydane zostało na podstawie zachowanej dokumentacji pracowniczej wnioskodawcy, nadto pokrywa się z kolejnym zaświadczeniem wydanym przez Archiwum Stoczni (...) w dniu 8 listopada 2000 r. o wykonywaniu pracy zaliczanej do pierwszej kategorii zatrudnienia. W zaświadczeniu tym stwierdzono, że M. B. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace: od 1 grudnia 1978 do 3 czerwca 1979 r. - spawacz A-III-90, od 10 czerwca 1979 r. do 30 kwietnia 1980 r. - spawacz A-III-90. Podobnie w książeczce spawacza - w adnotacji o przebiegu pracy spawalniczej znajduje się zapis potwierdzony przez Szkołę Spawalniczą Stoczni (...), że od 1 grudnia 1978 r. do 30 kwietnia 1980 r. M. B. pracował w Stoczni (...) przy spawaniu stalowych konstrukcji okrętów. Zatem w oparciu o te dokumenty zachodzą podstawy do ustalenia, że wnioskodawca od 1 grudnia 1978 r. został zatrudniony jako spawacz - po zakończeniu okresu pracy w charakterze ucznia spawacza. Zupełnie bezpodstawnie i bez rzetelnej analizy istniejącej dokumentacji źródłowej Sąd Okręgowy przyjął, że odwołujący nie mógł pracować od 1 grudnia 1978 r. jako spawacz, gdyż nie posiadał formalnych uprawnień. Z treści przedłożonych dokumentów wynika, że po okresie pracy w charakterze ucznia spawacza, zakończonej wewnętrznym sprawdzeniem uprawnień i dopuszczeniem do pracy spawacza, M. B. zatrudniony został na stanowisku spawacza, a następnie skierowany na specjalistyczny kurs, który rozpoczął się 4 czerwca 1979 r., zakończył 27 lipca 1979 r., zaś egzamin ubezpieczony złożył w dniu 30 lipca 1979 r. W latach 70-tych i 80-tych ub. wieku nie była odosobnioną praktyką, że do prac przy spawaniu zatrudniani byli pracownicy po przyuczeniu do takiej pracy, a następnie zakład kierował ich na specjalistyczne szkolenia i egzaminy. Jak zeznał wnioskodawca - i nie ma podstaw, aby nie dać mu wiary - zdanie egzaminu w dniu 30 lipca 1979 r. niczego w istocie nie zmieniło w jego dotychczasowych obowiązkach. Sąd Okręgowy, dysponując dokumentacją potwierdzającą zeznania odwołującego, dokonał ustaleń faktycznych w oderwaniu od zachowanej dokumentacji i zeznań ubezpieczonego, który jasno podał, że tylko podczas nauki zawodu oraz podczas kursu nie pracował przy spawaniu przez pełne dniówki, uczestnicząc wtedy również w zajęciach teoretycznych. Tymczasem Sąd pierwszej instancji tę część zeznań odniósł do całego okresu zatrudnienia, a nie tylko okresu praktycznej nauki zawodu oraz okresu uczestnictwa w kursie. Taka ocena dowodów nie spełnia kryteriów z art. 233 § 1 k.p.c., który wymaga oceny wszechstronnej, rozważnej i realistycznej. Nie ma jakichkolwiek dowodów na to, że poza okresami nauki M. B. zatrudniony jako spawacz wykonywał jakiegokolwiek inne obowiązki pracownicze oprócz spawania. Z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie logicznie wynika, że M. B. od 1 grudnia 1978 r. do 3 czerwca 1979 r., a następnie od 1 sierpnia 1979 r. do 30 kwietnia 1980 r. pracował w Stoczni (...) stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przy spawaniu elektrycznym konstrukcji okrętów, co daje 1 rok 3 miesiące i 3 dni stażu pracy w warunkach szczególnych.

Mając na uwadze, że niekwestionowany przez organ rentowy okres pracy w warunkach szczególnych M. B. wynosi 13 lat i 3 miesiące, a w postępowaniu odwoławczym potwierdził się dodatkowy staż w wymiarze 1 roku 9 miesięcy i 10 dni, to na dzień 1 stycznia 1999 r. wnioskodawca wykazał okres 15. lat pracy w warunkach szczególnych. W konsekwencji zasadny okazał się także apelacyjny zarzut naruszenia prawa materialnego - art. 184 w związku z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ponieważ Sąd Okręgowy bezpodstawnie przyjął, że M. B. nie spełnił przesłanki wymaganego okresu pracy w warunkach szczególnych.

Skoro M. B. w dniu 1 stycznia 1999 r. posiadał staż pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 15. lat, ogólny staż ubezpieczeniowy w wymiarze 25 lat, wiek 60 lat ukończył w dniu (...), nie jest członkiem OFE, to nabył prawo do emerytury na podstawie art. 184 ust. 1 i 2 w związku z art. 32 ust. 1 i 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Stwierdzając powyższe Sąd drugiej instancji, z mocy art. 386 § 1 k.p.c., zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przyznał M. B. prawo do emerytury od dnia 20 lipca 2015 r.

O kosztach procesu Sąd Apelacyjny orzekł z mocy art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie - w brzmieniu pierwotnym (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800), mając na względzie, że w postępowaniu w pierwszej instancji nie prowadził sprawy adwokat, toteż zasądzono 100% stawki plus zwrot opłaty apelacyjnej.